

Bygga, bo
och miljö

Egenkontroll

Lathund

Kalmar kommun

kalmar.se

Egenkontrolltillsyn – lathund

Vad är egenkontroll?

- Egenkontrollen är ett **levande dokument** vilket innebär att dokumentet kan förändras och förbättras kontinuerligt så att det hela tiden följer förändring inom verksamheten och lagstiftningen.
- Egenkontrollen **beskriver verksamheten**, dess rutiner, risker samt vad som görs för att minimera risker.
- Även information om **vem som är ansvarig** för verksamhetens olika delar ska finnas med.

Vad innebär egenkontroll?

- Att ha rutiner, arbeta med riskhantering och liknande **förenklar arbetet för verksamheten kring att ha kontroll på de risker som finns för hälsa och miljö samt hur dessa kan minimeras.**
- Egenkontrollen **behöver anpassas** efter den specifika verksamheten och uppdateras när det sker förändring inom verksamheten.
- **Kunskapen finns kvar inom verksamheten** och alla som är involverade **kan leta upp rutiner m.m. över vad som gäller** för verksamheten.

Vilka verksamheter ska ha egenkontroll?

Enligt 1 § **Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll** gäller:

Den som yrkesmässigt bedriver verksamhet/vidtar åtgärder som omfattas av **tillstånds- eller anmälningsplikt**, detta innefattar B- och C-verksamheter. **Dessa ska ha dokumentation att visa upp.**

Men även för mindre verksamheter som U5-verksamheter är det bra med struktur och rutiner, vilket de flesta har. Dock måste det inte finnas skriftligt/dokumenterat. Finns det flera anställda finns det ändå fördelar med att dokumentera egenkontrollen.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler gäller alltid för alla typer av verksamheter.

Dokumentation kan delvis ske genom miljörapport/årsrapport.

Vid behov kan tillsynsmyndigheten enligt 2 § kräva en skriftlig egenkontroll i enskilda fall.

Begreppsförklaring

- **Egenkontroll** – Verksamhetsutövaren ska visa att de arbetar för att minska riskerna från verksamheten för människors hälsa och miljön och att de har tillräcklig kunskap för att uppfylla miljöbalkens krav. Det är en följd av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken.
- **Kontrollprogram** – en del av egenkontrollen. En handling som myndigheten kan begära, där verksamhetsutövaren beskriver hela eller vissa delar av egenkontrollen. Exempelvis i tillståndsärenden där verksamhetsutövaren ska beskriva kontrollen av vissa villkor i tillståndet.
- **Riskbedömning** – En riskbedömning innebär att undersöka vilka risker som finns och ta reda på vilka risker olika arbetsmoment kan innebära. Därefter värderas riskerna, vilka som är mer eller mindre allvarliga. Sedan beslutas vilka förebyggande åtgärder som behövs, för att skydda människors hälsa och miljön.
- **Omvänd bevisbörda** – Det är verksamhetsutövarens skyldighet att kunna visa för tillsynsmyndigheten att de krav som 2 kap. i miljöbalken ställer på verksamheten har följts.
- **Recipientkontroll** – Den del av egenkontrollen som innefattar verksamhetsutövarens skyldighet att undersöka hur verksamheten påverkar miljön i dess närområde (kan avse luft, vatten eller mark).
- **Skador eller olägenheter för miljön** –
 - påverkan på grund av utsläpp eller andra liknande orsaker.
 - utarmande av värdefulla natur- och kulturmiljöer.

- utarmande av friluftsför- och upplevelsevärden.
- utarmande av den biologiska mångfalden/ misshushållning med naturresurser, energi eller material.
- olägenheter *kan* vara en störning som enligt medicinsk eller hygienisk bedömning kan påverka för människors hälsa.

Lagstöd

Vad står det i Förordning (1998:901) om verksamhetsutövaren egenkontroll?

4 § För varje verksamhet skall finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av det organisatoriska ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten enligt

1. Miljöbalken,
2. Föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken, samt
3. Domar och beslut rörande verksamhetens bedrivande och kontroll meddelade med stöd av de författningar som avses i 1 och 2.

5 § Verksamhetsutövaren skall ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön.

Det som föreskrivs i första stycket skall dokumenteras.

6 § Verksamhetsutövaren skall fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultatet av undersökningar och bedömningar skall dokumenteras.

Inträffar i verksamheten en driftstörning eller liknande händelse som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller miljön, skall verksamhetsutövaren omgående underrätta tillsynsmyndigheten om detta.

7 § Verksamhetsutövaren skall förteckna de kemiska produkter samt biotekniska organismer som hanteras inom verksamheten och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt.

Förteckningen skall uppta följande uppgifter om produkterna eller organismerna:

1. Produkten eller organismens namn,
2. Omfattning och användning av produkten eller organismen,
3. Information om produktens eller organismens hälso- och miljöskadlighet, samt
4. Produktens eller organismens klassificering med avseende på hälso- eller miljöfarlighet.

7 a § Den som släpper ut en kemisk produkt på marknaden och har tillverkat, i eget namn förpackat, packat om eller ändrat namn på produkten eller fört in den till Sverige, ska ha dokumenterade rutiner för att klassificera och märka produkten rätt, upprätthålla kompetens enligt kraven i artikel 31 i förordning (EG) nr 1907/2006 samt utarbeta och utfärda säkerhetsdatablad, om verksamheten omfattar

1. Fler än 25 olika kemiska produkter som innehåller ett ämne som är farligt enligt bestämmelser om klassificering och märkning av kemiska produkter,
2. Minst en kemisk produkt som är särskilt farlig enligt 2 § förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer, eller
3. Minst en kemisk produkt som innehåller ett ämne som finns upptaget på den kandidatförteckning som anges i artikel 59 i förordning (EG) nr 1907/2006.

Vad står det i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:6) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter?

1 § Dessa föreskrifter gäller för sådan yrkesmässig bedriven miljöfarlig verksamhet som

1. **omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt** enligt 9 kap. miljöbalken eller enligt tidigare gällande miljöskyddslagen (1969:387),
2. **har tillstånd enligt den tidigare gällande vattenlagen** (1983:291), som enligt övergångsbestämmelserna i miljöskyddslagen var att betrakta som tillstånd enligt miljöskyddslagen, eller
3. **har meddelats dispens enligt den tidigare gällande miljöskyddslagen.** Dessa föreskrifter innebär ingen inskränkning i de krav på verksamhetskontroll som en tillsynsmyndighet

föreskriver eller som framgår av tillstånd som gäller för verksamheten.

2 § Verksamhetsutövaren ska genomföra mätningar och provtagningar i den utsträckning det behövs för att

1. kontrollera att tillståndet följs. **Detta gäller för B-verksamheter.**
2. kontrollera att sådana föreskrivna skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått som avses i industriutsläppsförordningen (2013:250), förordningen (2013:252) om stora förbränningsanläggningar, förordningen (2013:253) om förbränning av avfall, förordningen (2013:254) om användning av organiska lösningsmedel, förordningen (2018:471) om medelstora förbränningsanläggningar och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2016:6) om rening och kontroll av utsläpp av avloppsvatten från tätbebyggelse följs
3. i övrigt skaffa kunskaper om hur verksamheten påverkar människors hälsa och miljön. **Detta gäller för B- & C-verksamheter.**

3 § Mätanordningar, provtagningsutrustning och andra liknande tekniska anordningar för mätning och provtagning ska vara utformade så att mätningarna och provtagningarna fullgör sitt syfte enligt 2 §.

4 § För mätning, provtagning och analys ska verksamhetsutövaren använda de metoder som framgår av föreskrifter, domar eller tillståndsbeslut.

I övriga fall ska verksamhetsutövaren använda metoder enligt svensk eller internationell standard. När tillämpliga standardiserade metoder saknas får verksamhetsutövaren använda andra metoder, som för det möjligt att uppfylla syftet med mätningen eller provtagningen enligt 2 §.

5 § Verksamhetsutövaren ska dokumentera

1. vilka krav som gäller för kontroll av verksamheten,
2. De metoder för mätning, provtagning och analys som används,
3. De tekniska egenskaperna hos mätanordningar och provtagningsutrustning som används enligt 3 §,

4. De tekniska förhållanden som omger mätningen eller provtagningsutrustning,
5. Tid och plats för mätningarna eller provtagningarna, och
6. Resultaten från genomförd kontroll.

Dokumentationen ska sparas i 5 år.

6 § Såvitt avser utrustning för kontroll ska kraven i 5 § förordningen (1998:901) om verksamhetsutövaren egenkontroll även tillämpas på sådana verksamheter som meddelats tillstånd eller erhållit dispens enligt miljöskyddslagen (1969:387), men som numera inte är tillstånds- eller anmälningspliktiga.

Vad står det i Miljöbalken (1998:808), 2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m?

1 § **Bevisbördsregeln** innebär att det är den som driver eller avser att bedriva en verksamhet, eller vidtar en åtgärd, som ska visa att bestämmelserna i 2 kap. om allmänna hänsynsregler följs. Det kan bland annat ske genom att verksamhetsutövaren följer kraven om egenkontroll.

2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den **kunskap** som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas **bästa möjliga teknik**.

Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

5 § Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd **ska hushålla med råvaror och energi** samt utnyttja möjligheterna att

1. Minska mängden avfall,
2. Minska mängden skadliga ämnen i material och produkter,
3. Minska de negativa effekterna av avfall, och
4. Återvinna avfall.

7 § **Kraven i 2-5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem.** Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsåtgärder jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder. När det är fråga om en totalförsvarsverksamhet eller en åtgärd som behövs för totalförsvaret, ska vid avvägningen hänsyn tas även till detta förhållande.

Trots första stycket ska de krav ställas som behövs för att följa 5 kap. 4 och 5 §§. Lag (2018:1407).

Förordning (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll

[Förordning \(1998:901\) om verksamhetsutövarens egenkontroll Svensk författningssamling](#)
[1998:1998:901 t.o.m. SFS 2016:1132 - Riksdagen](#)

Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2021:6) om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter

[NFS 2021:6 Naturvårdsverkets föreskrifter om genomförande av mätningar och provtagningar i vissa verksamheter \(naturvardsverket.se\)](#)

Miljöbalken (1998:808)

[Miljöbalken \(1998:808\) - Riksdagen](#)